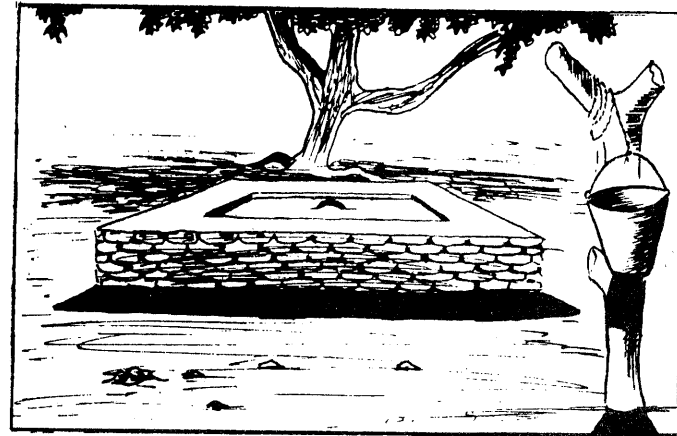

SANIYA NI KENEYA SABATILI
SIGIYORO N'A LAMINI NA

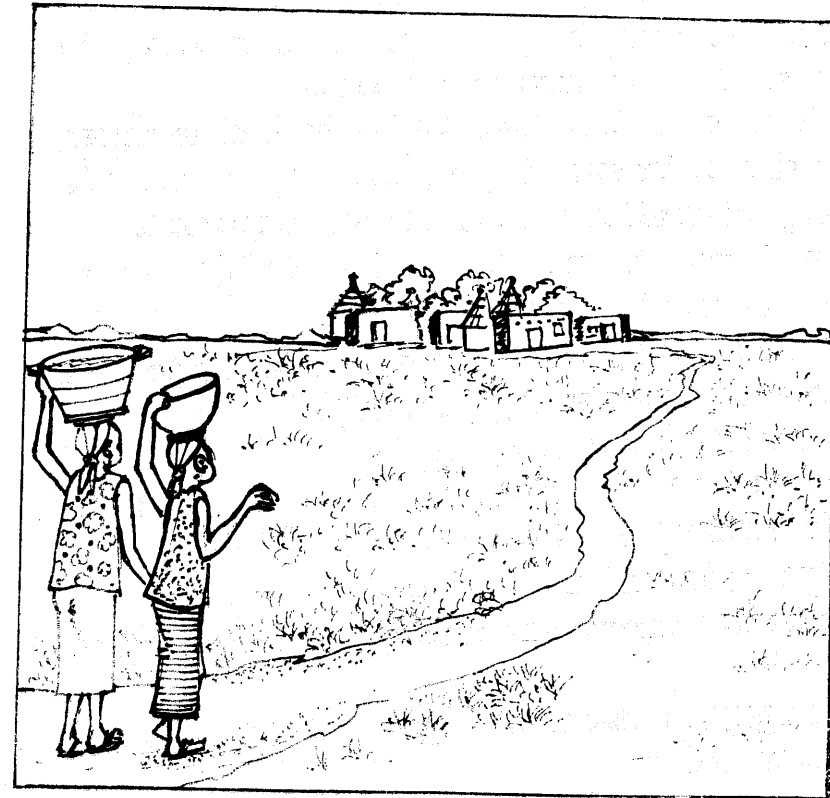

Saniya ni keneya sabatili

I. Muso jayoro, saniya ni keneya sabatili la.

Balikukalan baarada jatalaw ye nin dogokun ke kisibugu. U ni dugumogow masalala balikukalanko kan. U ye dugu yoro bee ja ta ka soro k'o bo dugumogow ye soro.

Sogomada in na, Npenε ni Sunkura ka kolondalabaro b'o kan. An k'u lamεn.

- Npene : Sunkura ! E ma suro ja in ye wa ?

Ee ! ja in y'an ka dugu lebu be jira

- Sunkura : Muso o ! ne y'o ye dere ! jaa anw ka dugu de nogolen be tan ! dugu donda pamanton ! kolonda potopotolen, bo jalan n'a kene saradalen fan bee fe !

- Npene : E y'o doron de ye ? Falisuba in dun mangoro dennenba koro ! wuluwuluji woyolen be fan bee fe !

- Sunkura : Koji durunlen n'a pamanpaman ! denmisenw b'o ji la, nkoro dalen be u bee ko la.

- Npene : E m'a bee ye. Dugu jidagaba konoji fo ntumuninw b'u kuru k'u seri o kono.

A bee te se ka fo ka ban. An ka dugu bana misen bee sababu be soro nin ye, bawo arajo be to k'a fo sanga ni waati bee ko bana be soro nogo de fe.

- Sunkura : Npene ! A ko to man di, n'o te anw musow noba be nin nogo in na.

Anw minnu taamana jamanaw kono, an te feere jini a ko la walasa dugu ka saniya ?

Npene : An b'a ko ke cogodi ?

- Sunkura : An te se musokuntigi ma k'an hakilinataw jira a la ?

- Npene : onhon ! an k'a ke ten !

Npene ni Sunkura sera musokuntigi ma k'u fela jira a la.

O duguje, musokuntigi ye wele bila dugu musow ma.

- Musokuntigi : N'i ye jama wele, n'i ma fen di a ma, i be fen f'a ye.

Ja min bora o don su, bee y'a ye, o ma se kuma caman were la. Sisan, an ka kan k'an cesiri ka feere sigi senkan walasa an ka dugu ka saniya, keneya ka sabati.

Saniya be damine kabini an siso kono, ka se an ka dukonona, dugukonona, fo dugu kofe.

Sitan, e min ye balikukalan karamogo ye, e ka kunnafoniw di an ma nin ko in kan ?

- Sitan : o te baasi ye :

II. Saniya ni keneya sabatili siso ni dukonona na.

Siso nogoli be soro fen caman fe : gongon, naalon, paman, daji serili so kono, dumuni keli so kono, minenw yerekeli so kono n'o b'a to jinew, sosow, fenfenama werew be don so kono, denmisenw ka jegenefiniw n'a dilanw kolibaliya n'u bolibaliya tile la, fininogo caman mara! so kono, o be so kasa goya.

Sofuranbaliya mana fara ninnu kan, nogo be caya.

Siso saniyali fæerew.

Walasa so kasa ka diya, an ka kan :

- ka so furan sogoma ni wula, a nogo o nogo, k'a pamanw ce k'u ke pamanminen datugulanma kono.

- Ni so dugumana ye bogo ye, sann'i k'a furan, i be ji funfun a la walasa gongon kana wuli.

Ni simonso don, o furannen ko, i b'a josi ni fininkolon jelen jiginnen ye, ka to k'o sanango fo k'i tila josili la.

- ka sumadiyalanw ke so kono don o don i n'a fo : wusulan, geninkunan...

- ka so naalon bo dogokun o dogokun

- ka minenw dalaje walasa sosow, jinew ni fenpenama werew kana kolokolo so kono.

- So kono kana ke daji tu yoro ye.

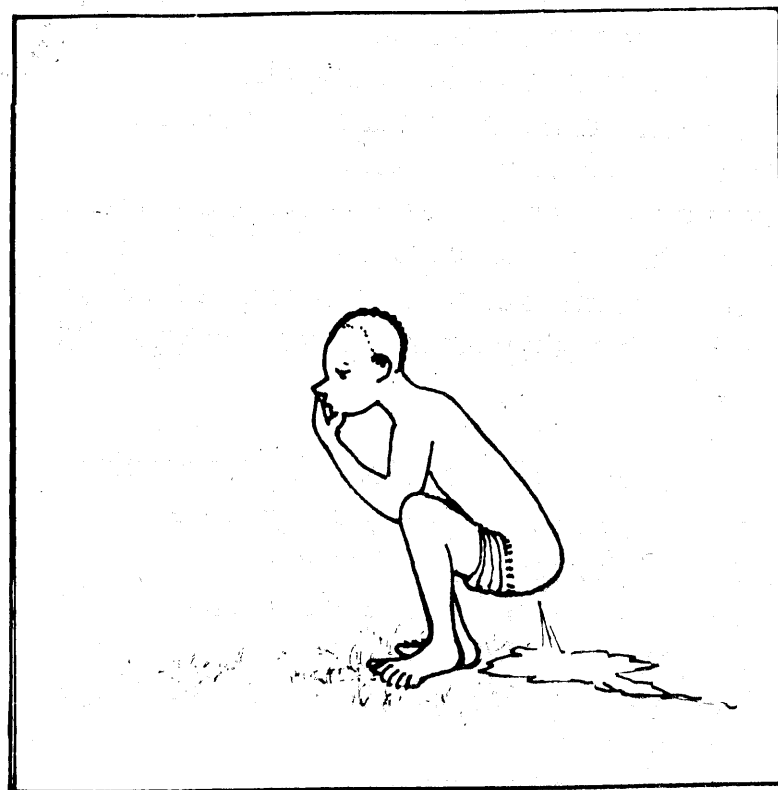
- Ka sidilanw konkon sogoma o sogoma, k'u laben.

- Ka fininogow ni denmisenw ka jegenefiniw ko sogoma o sogoma, k'u fense tile la.

- ka to ka so dugukolo mun n'a simonnen te, k'a denenw seri.

2) Dukonona be nogo mun fe.

Fen caman be dukonona nogo : pagasaw, tobilikepamanw, dumunitow, baganw ni konow bo, pamantonw, minenkolonw, jinogow, minenw koli duguma, boroboro n'o be soro jibon damateme kojuku fe, wuluwulujiw.

Dukene be saniya cogodi.

N'i be dukene saniya :

I b'a furan sogoma ni wula, k'a paman ke pamanminen kono, k'a datugu, a kana fa fo k'a bon duguma.

O paman ka kan ka bon dugu pamanbonyoro la tile fila o tile fila.

I man kan ka tobilike abada n'i ma gabugu furan, k'a paman ke pamanminen kono, a man kan fiyewu paman ka den gabugu kere la.

Dumunito kana mara gabugu kono fo k'a toli. Gabugu konominenw ka dalaje.

Minennogow man kan ka sigi gabugu kono ka meen fo dimogow ka woyu la. U ka kan ka ko joona dumuni kelen koni safune ni fu ye minenba kono, k'o ji seriseri kenema, a kana sigi yoro kelen

- I be baganw korola furan tuma bee k'a nogow ce k'olu ni pagasanw bee ke nogodinge kono.

- hali fesulu konona ka kan ka furan.

- paman man kan ka gere dukenema k'a ke tonkun ye

- minenkolonw bee ka kan ka fili dugu pamanbonyoro la

- jinogo man kan ka sigi dukene na.

- kolon da ka kan ka dilan, k'a kankun korota, k'a datugu tuma bee. A lamini man kan ka boroboro,

jurufilen man kan ka bila duguma, a be dulon ntuloma la min turulen b'o kama. Mogosi ni sabara man kan ka yelen kolon kankun kan.

- jegen jibonsira man kan ka bila dukene na.

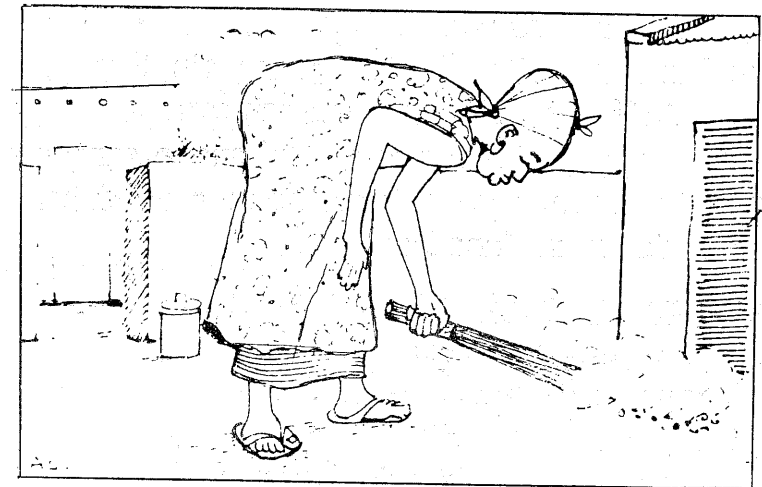
- Dukene man kan ka ke denmisenw ka banakotaayoro ye

- jegen ka kan ka sen, ka kuraba di denmisenw fitiiniw ma, k'u lasaniya, ka kuraba konofen ke sutura kono, k'a sanano.

- jegen ka kan ka saniya, ka sutura datugu.

- wuluwulu ka kan ka sen, k'a datugu jegenji marali kama.

- Ni sutura bena fa, bugurinje be k'a kono ka bin da a kan, k'a datugu fo kalo wooro jagon : o ye nogo duman ye. Sanni o ce, sutura kura be sen.

Ji minta :

Ji jemajolen bee te ji minta ye, banakise be se ka soro a dow la.

Ji saniyalen be se ka soro yoro jumenw na?

kolon - ponpekolon - farawo

Ji minta be se ka nogo k'a da ko caman kan :

- kolon datugubaliya, jurufilen nogoli,
kolondalabaara i n'a fo finiko, minennogoko,
an'u jogonnaw.

- ponpeji ni farawoji ye ji saniyalen ye nka u taminenw ni u keminenw be se k'u nogo.

Walasa ji ka saniya, an ka kan :

- k'a ke minen saniyalen kona
- k'a sigi a ka jemajo kasoro k'a sensen
- k'a wuli
- k'a furake k'a banakisew faga.

Musokuntigi : Sitan ! n'e tun ye nin f'an ye joona, nin kunmasuliko nin tun t'an sora.

- Sitan : N ye min fo siso ni dukonona saniya kan, o t'a bannen ye, n bena do fo a ye dugu konona n'a lamini fana kan.

Dugu konona nogoli.

Mun be dugukonna nogo?

Fen caman be dugukonna nogo.

nagasa, namanton, jiribulu, baganbo n'o be soro banganw ka yeremabila fe, bagansu, bo jalan, jegenji, binw, jinogow an'u jogonnaw.

Dugukonona saniyali.

Dugukonona be saniya cogodi ?

- ka bulondaw furan sogoma o sogoma, k'a paman ke nogodingen kono walima dugu pamanbonyoro la.

- banakotaa ka ke sutura kono
 - ka wuluwuluw sen, k'u ladon.
 - jinogow kana lasigi sodaw la.
 - ka baganminyora, finikoyoro ni minenkoyoro mabo kolonda la walasa a kana boroboro.
 - ka to ka forobakolonw ji furake sanga ni waati bee, ka kankun ni datugulan k'u la.
- ka ntuluma turu kolonda la jurufilenw be dulon min na.

Dugu lamini nogoli

Dugu lamini be nogo cogodi ?

- namantonw gereli dugu ni jidaw la.
- bagansuw filili sokofe ani kow kono.
- banakotaa keli dugu lamini na i n'a fo jidaw.

Dugu lamini saniyali

Dugu lamini be saniya cogodi ?

- paman kana filu dugu dafela ni jidaw la, nogodinge be se ka lafa n'o ye.
- banakotaa ka mabo dugu ni jidaw la.

Sunkura : Sitan ! An ye dumunifenw saniyacogo ye kalanso kono, i n'o jefo bee k'o men !

Sitan : oo ! Ne yere tun jineto don o ko. N bena nda se o dumunifenw saniyacogo ma. An ka dumunifenw ka kan ka saniya kosebe barisa bee b'a don ko "kono te ko". Gabugu ni tobilikeminenw saniyalen ko, dumunifenw fana ka kan ka saniya.

Dumunifenw saniyali.

Dumunifen suguya ye fila ye : tobitaw ani minnu kene be dun;

- Tobitaw. Sumankisew ka kan ka bugubugu kosebe k'u belekise bee b'u la sann'u ka tobi walasa k'an kisi konodimi ma min be wele belenin ani pinkari.

- Nafenw fana ka kan ka ko k'u je o cogo kelen na walima k'a woloma.

- Sogo ni jege ka kan ka ko k'u tobi kosebe k'u banakisew faga.

Ninnu kene be dun

- Nakokonofenw ni jiridenw ka kan ka ko ni safunaji ye kasoro k'u sanango. O be ke sababu ye k'an kisi kononabana sidonbali uman ma.

- dumunifen bee ka kan ka datugu, hali feeretaw walasa k'an kisi konodimimisenw ma.

- buwatikonodumuniw ka kan ka dun n'u dayelela yoro min. Ni, buwati fununnen don, o b'a jira k'a konofen tijenen don. N'i y'o dun, o be kunfilanitu bila i la, o be se k'i faga.

- dumuni man kan ka ke abada, n'i ma i tege fila ko k'u je. Denmisenw de ta ka gelen o la. Dukonomogow bee kana u tege ko ji kelen na.

Musokuntigi : Sitan, i ka nin kunnafoniw diyara an ye. An yere bena an ka dugukonona n'a lamini saniya, o te je fo an ka jekulu do sigi senkan min bena a jesin o baaraw sabatili ma.

Sitan : Musokuntigi, sanni an k'an kodon jogon na, kuma be n fe k'a fo aw. ye. N b'a fe sini sogoma an ka jogon ben forobakolon da la n k'aw dege kolonji furakecogo la.

KOLONJI FURAKECOGO

1) Minnenw

- jurukise
- jurufilen
- farakuru
- orozaweliji
- were were kelen.

2) Kolonji sumani

I be farakuru ko k'a je, k'a siri jurukise la. I be jurukise in jigin kolon kono ka se fo a dan na ni jikuru wulila, o b'a jira ko juru sera kolon dan na.

I be soro ka jurukise in bo.

I be ji danyoro suma n'i nonkon ye.

I mana nonkonje hake min soro, i be baara ke n'o ye.

3) Kolonji furakecogo

- Nonkonje kelen o kelen be ben were witi je duuru ma orozaweliji la.

N'i y'a soro i ye nonkonje saba soro, i be were witi je tan ni duuru suma orozaweliji la.

I be o were je tan ni duuru orozaweliji ke jurufilenkonoji do kan.

I b'o jurufilen in jigin kolon kono fo ji la, k'a cogoba fo ji ka duuru, fo orozaweliji ni kolonji ka don logon na.

I be jurufilen bo, ani ji min be bo, i b'o yeama kolon kono kasoro k'a datugu.

N'i ye furakeli ke sogoma, kolon te dayele f'a duguje. N'o te a be se ka ke sababu ye k a kunfilanintu bila mogo la.

Kolonji be furake kalo wooro o kalo wooro.